

حرکت

سال دوم - شماره ۴ - بهار ۱۳۷۹

ص ص : ۳۷-۵۳

بررسی وضعیت آموزشی دانشجویان دانشکده‌های

تربیت بدنی کشور

دکتر هاشم کوزه چیان

استادیار دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تربیت مدرس

چکیده

هدف از انجام این پژوهش، بررسی وضعیت آموزشی دانشجویان رشته تربیت بدنی سراسر کشور است. روش تحقیق حاضر از نوع توصیفی - تحلیلی بوده و به شکل میدانی اجرا شده است. جامعه آماری شامل دانشجویان هفت دانشکده تربیت بدنی کشور است که با استفاده از برآورد حجم نمونه تعیین گردیده است. در این تحقیق برای گردآوری اطلاعات لازم از پرسشنامه مقدماتی (Pilot Study) اصلی و در مواردی از روش مصاحبه استفاده شده است.

ویژگی تحقیق حاضر این است که برای اولین بار در سطح کشور انجام شده است. حتی با بهره‌گیری از سیستم (On-line) چند مرکز اطلاعاتی در خارج از کشور نیز در سطح دانشکده‌های تربیت بدنی تحقیق مشابهی یافت نشد. ویژگی دیگر این تحقیق آن است که جهت بررسی ارتباط چندگانه بین متغیرهای تحقیق، علاوه بر آمار توصیفی و استنباطی، از نرم‌افزار گلیم (GLIM) مبحث لجیت (Logit) استفاده شده و حاصل آن به صورت جدول‌های چند بعدی نشان داده شده است.

واژه‌های کلیدی

دانشکده‌های تربیت‌بدنی، وضعیت آموزشی، دانشجویان.

مقدمه

امروزه مقوله تربیت‌بدنی و ورزش به عنوان بخش عملی تعلیم و تربیت در نظام اسلامی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، که دستیابی به هدف‌های آن صرفاً از طریق برنامه‌ریزی صحیح و اصولی، می‌تواند محقق گردد. در این راستا ضرورت همگامی با تغییرات شگرف و سریعی که در دنیای تکنولوژی صورت می‌گیرد، کاربرد روش‌های آموزشی پیشرفته و پیچیده را اجتناب ناپذیر می‌سازد. از این رو رسالت مراکز آموزش تربیت‌بدنی و علوم ورزشی نسبت به گذشته، سنگین‌تر و پیچیده‌تر شده است، به طوری که تحقق هدف‌های آموزشی در هر جامعه‌ای به وجود استادان ماهر و متخصص بستگی تام دارد. از طرفی، برنامه‌های تربیت‌بدنی و علوم ورزشی دارای هدف‌های مشخص و معینی هستند. درک آنها زمانی می‌تواند در متریان (دانشجویان) اثرات شایسته و مؤثری به جای بگذارد که مریان (استادان) خود با این هدف‌ها آشنا بوده و در کاربرد آن، شیوه‌ی درستی را انتخاب کرده باشند. در واقع، آگاهی و نحوه‌ی تدریس استادان می‌تواند انگیزه و شوق لازم را در دانشجویان ایجاد نموده و آنان را به تحرک بیشتر و اشتیاق افزون‌تر نسبت به مسائل علمی و عملی سوق دهد.

نظر به اینکه رشته تربیت‌بدنی با دروس عملی و نظری سر و کار دارد، و بویژه بخش عملی آن زمانی نمود عینی پیدا می‌کند که امکانات و تجهیزات لازم و کافی و در حد رفع نیازهای آموزشی و پژوهشی دانشجویان در اختیار باشد. بدیهی است دانشجویان زمانی با تحصیل در رشته تربیت‌بدنی احساس رضایت خواهند نمود که توقعات و انتظارات آنان با تحصیل در این رشته برآورده شود و آموزش این رشته بتواند زمینه رشد و بروز استعدادها و نهفته‌ی آنان را فراهم آورد.

از آنجایی که دانشجویان به عنوان محور اصلی نظام تعلیم و تربیت در هر کشوری محسوب می‌شوند که پس از طی دوره تحصیل، وارد بازار کار شده و به عنوان نیروی انسانی متخصص و کاردان به خدمت مشغول می‌شوند. از این رو تعلیم و تربیت صحیح و مناسب آنان امری بسیار حساس و ظریف به شمار می‌رود که این مهم در دانشگاه‌ها صورت می‌گیرد. با توجه به اینکه دانشکده‌ها و مراکز آموزش تربیت‌بدنی سالانه برای تحصیل و تربیت دانشجویان، به عنوان نیروی انسانی ماهر و کارآمد مورد نیاز بخش‌های گوناگون جامعه، متحمل هزینه‌های هنگفتی می‌شوند، تمامی تلاش‌های این مراکز علمی در

این جهت است که دانشجویان این رشته به گونه‌ای تعلیم و تربیت یابند تا افراد شایسته‌ای برای تحقق هدف‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی باشند. یکی از بهترین روش‌های بررسی هدف‌های برنامه‌های آموزشی، میزان تحقق آن اهداف در وضعیت دانشجویان است. از این رو برای ارتقای سطح کیفی و کمی چنین مراکزی می‌باید برنامه‌ریزی‌های دقیق، اصولی و علمی انجام گیرد تا اهداف مورد نظر در این مراکز به نحو مطلوب تحقق یابد. این تحقق در پی آن است که موقعیت و وضعیت رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی را در دانشکده‌های مورد نظر مورد بررسی و تحلیل قرار دهد. چرا که امروزه، نیروی انسانی هر کشوری پربهاترین و ارزشمندترین سرمایه‌ها محسوب می‌شوند و مجموعه عوامل مدیریت با عطف به این موضوع باید بکوشند تا برنامه‌ریزی‌های لازم و سرمایه‌گذاری مکفی برای تربیت نیروی انسانی ماهر و کارآمد در حیطه تربیت بدنی و علوم ورزشی به عمل آورند.

روش‌شناسی تحقیق

الف - نوع روش تحقیق

این تحقیق از نوع توصیفی - تحلیلی بوده و به شکل میدانی اجرا شده است.

ب - جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه دانشکده‌های تربیت بدنی کشور می‌باشد که تعداد دانشکده‌ها ۷ مرکز و دارای ۱۷۸۱ دانشجوی رشته تربیت بدنی بوده‌اند.

برآورد حجم نمونه و شیوه نمونه‌گیری با استفاده از فرمول مخصوص انجام گرفت و تعداد ۱۸۰ دانشجو به عنوان نمونه انتخاب شدند که تعداد مذکور تقریباً $\frac{1}{10}$ حجم جامعه مورد مطالعه می‌باشد. در ضمن با توجه به فهرست دانشجویان واجد شرایط (نیمسال سوم به بالا) و به کمک جدول اعداد تصادفی و قرعه‌کشی تعداد نمونه مورد نظر انتخاب گردیدند.

ج - روش و ابزارگردآوری اطلاعات

با توجه به ماهیت پژوهش حاضر و توصیفی - تحلیلی بودن نوع تحقیق، شیوه گردآوری اطلاعات در این تحقیق روش و الگوی قیاسی است. در این زمینه پرسشنامه‌هایی برای نمونه‌های آماری تنظیم و توزیع شده است تا با به دست آوردن اطلاعات آنچه که هست با مقیاس آنچه که باید باشد، مقایسه گردد. اطلاعات از دو طریق میدانی و کتابخانه‌ای به دست آمده است.

ابزار گردآوری اطلاعات از طریق پرسشنامه‌های مقدماتی (Pilot Study) و مرحله اصلی است

که به منظور بررسی سؤالات ویژه تحقیق و نیل به اهداف تحقیق از پرسشنامه ویژه دانشجویان استفاده شده است که شامل سؤالات تستی، تشریحی و گزینه‌ای است.

د - روش‌های آماری

در این تحقیق علاوه بر آمار توصیفی از محاسبات X^2 استفاده شده و همچنین برای بررسی تأثیر متقابل متغیرهای مورد بررسی از روش‌های آماری مدل‌های عمومی خطی (GLIM) بخصوص از نرم‌افزار لجیت (Logit) بهره‌گیری شده است.

یافته‌های تحقیق

بخش اول - تجزیه و تحلیل یافته‌های تحقیق مبتنی بر آمار توصیفی

در این قسمت به بررسی و تحلیل یافته‌های آمار توصیفی مربوط به وضعیت آموزشی دانشجویان دانشکده‌های تربیت‌بدنی، می‌پردازیم. برای عینی کردن داده‌های تحقیق از شاخص ضریب ژینی و منحنی لورنز استفاده شده است. ابتدا هر یک از سؤالی‌های پرسشنامه ویژه دانشجویان به صورت جدول، رسم و درصدگیری شده و در ذیل جدول، تفسیر آن آورده شده است. لازم به ذکر است که به دلیل گستردگی نتایج تحقیق، در اینجا صرفاً به نمونه‌هایی اشاره شده است.

جدول شماره ۱ - مشخصات فردی دانشجویان دانشکده‌های تربیت‌بدنی کشور

تعداد واحد گذرانده و میانگین	درصد	تعداد	نوع دیپلم	وضعیت تأهل		گروه سنی و میانگین آنها	جنس	
				متاهل	مجرد		دختر	پسر
۴۰-۱۴۶ واحد	۳۷/۸	۶۸	علوم انسانی	۳۸	۱۴۰	۲۰-۳۲ سال	۵۹	۱۲۱
۱۰۵ واحد	۴۳/۹	۷۹	علوم تجربی	۲۱/۱٪	۷۷/۸۰٪	۲۵/۵ سال		
	۷/۲	۱۳	ریاضی فیزیک					
	۷/۸	۱۴	سایر رشته‌ها					
	۳/۳	۶	بدون پاسخ				جمع ۱۸۰ نفر	

جدول فوق به منظور استفاده، جهت سنجش تفاوت نظر دانشجویان با توجه به جنس، نوع دیپلم و تعداد واحدهای گذرانیده، تنظیم شده است.

جدول شماره ۲ - نظر دانشجویان پیرامون میزان علاقه مندی آنان به رشته

تربیت بدنی و امکان تغییر رشته

خیر		بلی		پاسخها سؤال	کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد	
					درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد
۷۱/۸	۱۲۹	۲۷/۸۰	۵۰	امکان تغییر رشته تربیت بدنی	۱۰/۵	۱۹	۴۷/۸	۸۶	۳۱/۷	۵۷	۹/۴	۱۷

از جدول فوق چنین برمی آید که اغلب دانشجویان رشته تربیت بدنی یعنی ۷۲ درصد آن ها مایل به تغییر رشته خود نیستند. با وجودی که این رشته حدود ۵۰ درصد از توقعات دانشجویان را برآورده می سازد.

جدول شماره ۳ - ارزشیابی دانشجویان تربیت بدنی از نسبت تعداد آنها با

تناسب نوع درس نسبت به فضای آموزشی

بدون پاسخ		خیلی ضعیف		ضعیف		متوسط		خوب		خیلی خوب		پاسخها سوالات
						درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	
												تعداد دانشجویان
۲/۸	۵	۶/۴	۸	۱۲/۸	۲۳	۳۵/۶	۶۲	۳۸/۳	۶۹	۶/۱	۱۱	کلاس ها با تناسب نوع درس
												تعداد دانشجویان
۲/۸	۵	۶/۷	۱۲	۱۹/۴	۳۵	۲۶/۱	۴۷	۳۷/۲	۶۷	۷/۸	۱۴	کلاس ها نسبت به فضای آموزشی

جدول فوق نشان می دهد ۴۴/۴ درصد از دانشجویان، کلاس های محل تحصیل خود را نسبت به نوع درس در حد خوب و خیلی خوب و ۳۵/۶ درصد متوسط و ۱۷/۲ درصد در حد ضعیف و خیلی ضعیف ارزشیابی کرده اند. در مورد تعداد دانشجویان کلاس ها نسبت به فضای آموزشی، ارزشیابی

دانشجویان از این قرار است: به نظر ۴۵ درصد آنها خوب و خیلی خوب، به نظر ۲۶/۱ درصد آنان متوسط و به نظر ۲۶/۱ درصد ایشان ضعیف و خیلی ضعیف است. در اینجا نیز ارقام حول متوسط - خوب قرار دارد که با وضعیت مطلوب فاصله دارد.

جدول شماره ۴ - نظرات دانشجویان رشته تربیت بدنی در ارتباط با تدریس

دروس نظری و عملی توسط استادان متخصص

بدون پاسخ		خیر		تا حدودی		بلی		پاسخ‌ها
						درصد	تعداد	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	سوالات
۱/۷	۳	۱۲/۸	۲۳	۵۶/۷	۱۰۲	۲۸/۹	۵۲	دروس نظری
۵	۹	۱۰/۶	۱۹	۳۷/۸	۶۸	۴۶/۷	۸۴	دروس عملی

از جدول فوق چنین برمی آید که قریب ۳۰ درصد دروس نظری توسط استادان متخصص تدریس می شود. ۵۶/۷ درصد اظهار داشته اند که این امر تا حدودی رعایت می شود. در دروس عملی نزدیک به ۴۷ درصد دانشجویان گفته اند این دروس توسط افراد متخصص تدریس می شود و ۳۷/۸ درصد بیان داشته اند که تا حدودی و همچنین ۱۰/۶ درصد پاسخ منفی داده اند.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

جدول شماره ۵ - ارزشیابی دانشجویان از تجهیزات، تأسیسات و امکانات ورزشی

دانشکده های تربیت بدنی

ردیف	سؤالات	پاسخ ها		بلی		خیر		بدون پاسخ	
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
۱	آیا دانشکده شما امکانات و وسایل ورزشی مورد نیاز شما را دارد؟	۷۶	۴۲/۲	۱۰۱	۵۶/۱	۳	۱/۷		
۲	آیا به نظر شما نسبت تجهیزات آموزشی با تعداد دانشجویان متناسب است؟	۷۲	۴۰	۱۰۵	۵۸/۳	۳	۱/۷		
۳	آیا امکانات استفاده از دوش آب گرم بعد از کلاس عملی میسر است؟	۵۷	۳۱/۷	۱۱۹	۶۶/۱	۳	۱/۷		
۴	آیا خدمات کمک های اولیه در هنگام بروز صدمات ورزشی وجود دارد؟	۲۸	۱۵/۶	۱۴۹	۸۲/۸	۳	۱/۷		
۵	آیا اماکن ورزشی به سیستم تهویه، نور، آکوستیک، گرمایش و سرمایش مجهزند؟	۸۲	۴۵/۶	۹۶	۵۳/۳	۲	۱/۱		
۶	آیا اماکن ورزشی شما به حمام بهداشتی مجهزند؟	۴۴	۲۴/۴	۱۳۴	۷۴/۴	۲	۱/۱		

جدول فوق نشان می دهد دانشجویان رشته تربیت بدنی درباره امکانات و تجهیزات آموزشی و ورزشی دانشکده های تربیت بدنی، نظرات گوناگونی ابراز کرده اند. در مورد امکانات و وسایل ورزشی مورد نیاز ۴۲/۲ درصد دانشجویان اظهار داشته اند بلی، اما در مقابل ۵۶/۱ درصد گفته اند خیر. در مورد نسبت تجهیزات آموزشی با تعداد دانشجویان، ۴۰ درصد گفته اند بلی، اما ۵۸/۳ درصد اظهار داشته اند خیر. در مورد امکان استفاده از دوش آب گرم ۳۱/۷ درصد گفته اند بلی، در مقابل بیش از نیمی از آنها یعنی ۶۶/۱ درصد گفته اند خیر این امکانات وجود ندارد.

در مورد کمک های اولیه هنگام بروز صدمات ورزشی تنها ۱۵/۶ درصد دانشجویان اظهار داشته اند بلی اما در مقابل مجهز بودن اماکن ورزشی به سیستم تهویه، نور، آکوستیک، گرمایش و سرمایش و غیره ۴۵/۶ درصد گفته اند بلی، اما بیش از نیمی از آنها یعنی ۵۳/۳ درصد اظهار داشته اند خیر این اماکن فاقد این امکانات است. در خصوص مجهز بودن اماکن ورزشی به حمام بهداشتی، ۲۴/۴

درصد گفته‌اند بلی، اما در مقابل ۷۴/۴ درصد آنها اظهار داشته‌اند خیر میسر نیست. آمار جدول فوق نشان دهنده این امر است که اکثر دانشکده‌های تربیت بدنی کشور از لحاظ تجهیزات، امکانات ورزشی و آموزشی و بهداشتی کمبود دارند و این معضل مسلماً در روند کیفی دانشکده‌ها اثر منفی دارد و یکی از عوامل بازدارنده رشد کیفی دانشکده‌های تربیت بدنی کشور محسوب می‌گردد. (نمودار شماره ۱)

جدول شماره ۶ - نظر دانشجویان در مورد ضرورت وجود برخی از دروس در

دوره کارشناسی

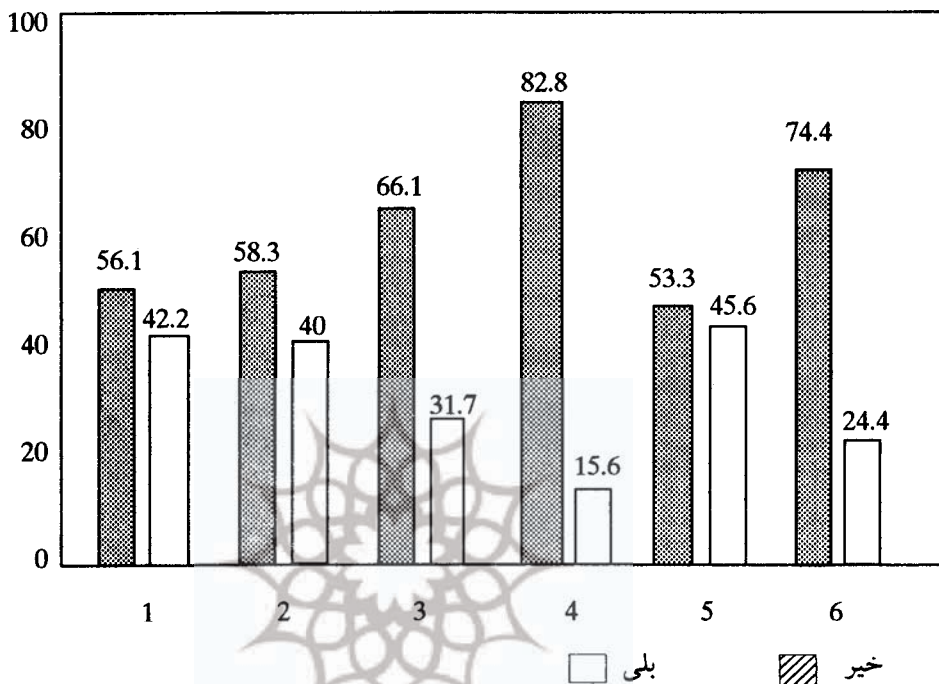
بدون پاسخ		هیچ		کم		زیاد		پاسخ‌ها
						درصد	تعداد	
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	مورد
۲/۲	۴	۵/۵	۱۰	۱۲/۲	۲۲	۸۰	۱۴۴	میزان ضرورت دروسی از قبیل روش تحقیق و سمینار در تربیت بدنی

طبق جدول فوق، دانشجویان در مورد این سؤال که به نظر شما وجود دروسی از قبیل روش تحقیق و سمینار در تربیت بدنی تا چه حد ضروری است؟ اکثریت قاطع دانشجویان یعنی ۸۰ درصد آنها نظر داده‌اند ضرورت زیادی دارد. ۱۲/۲ درصد گفته‌اند ضرورت کمی دارد و ۵/۵ درصد اظهار داشته‌اند ضرورتی ندارد.

آمار فوق بیانگر این مطلب است که جای دروسی از قبیل روش تحقیق و سمینار در برنامه آموزشی دوره کارشناسی از نظر دانشجویان تا چه میزان ضروری و واجب است و از این رو مسئولان، برنامه‌ریزان و سیاستگذاران باید در برنامه‌های آینده به این خواست منطقی و به حق دانشجویان توجه بیشتری مبذول نمایند.

نمودار شماره ۱ - ارزشیابی دانشجویان از امکانات ورزشی و آموزشی دانشکده های تربیت بدنی کشور

۱- امکانات و وسایل ورزشی مورد نیاز دانشجویان

۲- تناسب تجهیزات آموزشی با تعداد دانشجویان

۳- امکانات استفاده از دوش آب گرم بعد از کلاسهای عملی

۴- خدمات کمک های اولیه هنگام بروز صدمات ورزشی

۵- مجهز بودن اماکن ورزشی به سیستم تهویه، نور، آکوستیک، گرمایش و سرمایش

۶- مجهز بودن اماکن ورزشی به حمام بهداشتی

بخش دوم - تجزیه و تحلیل یافته های مبتنی بر آمار استنباطی

در این قسمت به منظور بررسی رابطه بین متغیرهای مختلف ذیل از آزمون کای اسکوتر (خی دو)

استفاده شده است :

۲-۱ - بررسی رابطه بین کیفیت علمی مدرسان تربیت بدنی با شیوه تدریس آنها

با استفاده از آزمون خی دو، از دیدگاه دانشجویان رشته تربیت بدنی در ارتباط با کیفیت علمی مدرسان با شیوه آموزشی آنان، مشخص شد که بین این دو عامل ارتباط معنی داری وجود دارد. ($DF=2$ و $X^2=9/97$ و $P=0/006$). این ارتباط بدین گونه است که ۶۷/۶۵ درصد دانشجویان بیان داشته‌اند کیفیت تدریس استادانی که از نظر علمی دارای کیفیت خوب می‌باشند، دارای شیوه آموزشی خوب نیز بوده‌اند. در مقابل حدود ۱۱ درصد دانشجویان اظهار داشته‌اند مدرسانی که از نظر علمی دارای کیفیت مطلوبی نبوده‌اند، از روش آموزشی خوبی برخوردارند. بدین ترتیب می‌توان استنباط نمود که از دیدگاه دانشجویان ضعف شیوه تدریس مدرسان ناشی از پایین بودن مدرک علمی آنهاست.

۲-۲ - ارتباط بین دانشکده‌های قدیم و جدید با کیفیت تدریس مدرسان از دیدگاه دانشجویان

دانشجویان

با توجه به داده‌های آماری که از آزمون مجذور کار به دست آمده است، نشان می‌دهد که از نظر دانشجویان بین سابقه دانشکده‌های تربیت بدنی و کیفیت تدریس مدرسان تربیت بدنی ارتباط معنی داری وجود دارد ($p < 0/05$). این ارتباط بدین گونه است که ۷۶/۹۲ درصد دانشجویانی که در دانشکده‌های قدیم به تحصیلی اشتغال دارند، اظهار داشته‌اند که کیفیت تدریس مدرسان مناسب است، در حالی که ۹۲/۵ درصد دانشجویانی که در دانشکده‌های جدید به تحصیل مشغولند، گفته‌اند کیفیت تدریس مدرسان مناسب است. در همین رابطه ۲۳/۰۸ درصد دانشجویان دانشکده‌های قدیم نظر داده‌اند که کیفیت تدریس مدرسان نامناسب است. از این رو می‌توان استنباط نمود که از نظر دانشجویان کیفیت تدریس مدرسان دانشکده‌های جدید تربیت بدنی بهتر از دانشکده‌های قدیم است که این امر ناشی از علل و عوامل گوناگون باشد.

۲-۳ - بررسی دیدگاه دانشجویان در مورد تفاوت برنامه‌های آموزشی دانشکده‌های

تربیت بدنی قدیم و جدید

تجزیه و تحلیل یافته‌های آماری نشان می‌دهد که از نظر دانشجویان بین دو عامل برنامه‌های آموزشی و دانشکده‌های محل تحصیل (قدیم و جدید) دانشجویان تفاوت معنی داری وجود دارد ($P < 0/05$). این تفاوت بدین گونه است که ۱۸/۱۸ درصد دانشجویانی که در دانشکده‌های قدیم به

تحصیل اشتغال دارند، اظهار داشته اند که برنامه های تربیت بدنی با اهداف و آرمان های تربیت بدنی همخوانی زیاد دارد. در مقابل ۱۴/۲۹ درصد دانشجویان دانشکده های قدیم بیان داشته اند متوسط، در حالی که ۶۷/۰۳ درصد دانشجویان دانشکده های جدید اظهار کرده اند متوسط ۳۵/۰۶ درصد دانشجویان دانشکده های قدیم به ارتباط کم اشاره داشته اند و در مقابل ۱۸/۶۸ درصد دانشجویان دانشکده های جدید به ارتباط کم اشاره کرده اند. بدین ترتیب می توان استنباط نمود با توجه به دیدگاه دانشجویان به نظر می رسد که دانشجویان دانشکده های جدید تربیت بدنی به طور نسبی بیشتر به ارتباط برنامه های تربیت بدنی با اهداف و آرمان های تربیت بدنی نظر داده اند.

۲-۴ - نظرات دانشجویان در خصوص تفاوت تجهیزات و تأسیسات دانشکده های

تربیت بدنی قدیم و جدید

بررسی دیدگاه های دانشجویان در خصوص تفاوت تجهیزات و تأسیسات و دانشکده محل تحصیل دانشجویان، نشان می دهد که بین دانشکده محل تحصیل و عامل تجهیزات و تأسیسات ارتباط معنی داری وجود دارد ($DF=1$ و $X^2=20/14$ و $P=0/00001$)، یعنی تأسیسات و تجهیزات دانشکده های تربیت بدنی از نظر کمی و کیفی متفاوت از یکدیگر است. همچنین با استفاده از شاخص ضریب ژینی^(۱) و منحنی لورنز^(۲) مشخص گردید که از لحاظ توزیع تأسیسات و تجهیزات آموزشی و ورزشی در دانشکده های تربیت بدنی نابرابری وجود دارد که با خط تعادل^(۳) فاصله نسبتاً زیادی دارد. از طرف دیگر، در اغلب دانشکده های تربیت بدنی تجهیزات و تأسیسات با استانداردها همخوانی ندارد که در این مورد خود محقق این امکانات را از نزدیک مورد مشاهده قرار داده است. علاوه بر این، در نظر خواهی از مدرسان و دانشجویان در خصوص تأسیسات و تجهیزات، اکثر آنها به کمبودها و نارسایی امکانات تأکید داشته اند. از این رو می توان این گونه استنباط نمود که به طور کلی هیچ کدام از دانشکده های تربیت بدنی از لحاظ تجهیزات و تأسیسات آموزشی و ورزشی در وضعیت مطلوبی قرار ندارند منتهی در دانشکده های جدید وضعیت نامطلوب بیشتر محسوس و ملموس است.

1- Gini Coefficient

2- Lorenz Curve

3- Equilibrium line

بخش سوم - رابطه متقابل چند متغیری با استفاده از نرم افزار گلیم (GLIM)^(۱)

۱-۳ - بررسی ارتباط بین سابقه دانشکده، تأسیسات و تجهیزات و تعداد واحد گذرانده

شده با کیفیت دانشکده از دیدگاه دانشجویان تربیت بدنی

تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده از پژوهش با استفاده از نرم افزار گلیم (GLIM) مبحث لجیت^(۲) نشان می دهد که از نظر دانشجویان سه عامل سابقه دانشکده، تجهیزات و تأسیسات و تعداد واحد گذرانده شده توسط دانشجویان با کیفیت آموزشی دانشکده بدین صورت است که دو عامل مسابقه دانشکده و عامل تجهیزات و تأسیسات در ارزیابی کیفیت آموزشی دانشکده های تربیت بدنی ارتباط معنی داری را نشان می دهند (عامل سوم یعنی تعداد واحد گذرانده دانشجویان با فاصله خیلی کم رد شده و از مدل نهایی خارج گردیده است). به این ترتیب چنین استنباط نمود که در دانشکده های تربیت بدنی نقش تجهیزات و تأسیسات آموزشی و ورزشی یک نقش اساسی و انکارناپذیر است و علاوه بر آن سابقه دانشکده نیز ارتباط مستقیم با کیفیت آموزشی دارد که این دو عامل بر روی هم ارتباط تنگاتنگی با کیفیت آموزشی دانشکده های تربیت بدنی دارند (جدول شماره ۷). مدل نهایی گلیم (GLIM) فوق به شرح ذیل است:

کیفیت آموزشی دانشکده های

(تأسیسات و تجهیزات) (سابقه دانشکده ها) + تأسیسات و تجهیزات + سابقه دانشکده ها + ۱ = تربیت بدنی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

جدول شماره ۷ - نظر دانشجویان در مورد سابقه دانشکده تأسیسات و تجهیزات و تعداد واحد گذرانده دانشجویان با کیفیت آموزشی دانشکده های

تربیت بدنی

		دانشکده محل تحصیل							
		جدید				قدیم			
		تأسیسات و تجهیزات				تأسیسات و تجهیزات			
		نامطلوب		مطلوب		نامطلوب		مطلوب	
کیفیت آموزشی	تعداد واحد گذرانده	تعداد واحد گذرانده		تعداد واحد گذرانده		تعداد واحد گذرانده		تعداد واحد گذرانده	
		تا ۸۰ واحد	بیش از ۸۰	تا ۸۰ واحد	بیش از ۸۰	تا ۸۰ واحد	بیش از ۸۰	تا ۸۰ واحد	بیش از ۸۰
نمونه	۰	۷	۱۱	۴۹	۳	۹	۱۴	۲۲	۱۱۵
تولید	%۰	%۱۰۰	%۹۱/۶	%۸۵/۹	%۴۲/۸	%۳۷/۵	%۸۲/۳	%۵۵	%۷۰/۱
درصد									
نمونه	۰	۰	۱	۸	۴	۱۵	۳	۱۸	۴۹
تولید	%۰	%۰	%۸/۴	%۱۴/۱	%۵/۲	%۶۲/۵	%۱۷/۷	%۴۵	%۲۹/۹
درصد									
نمونه	۰	۷	۱۲	۵۷	۷	۲۴	۱۷	۴۰	۱۶۴
تولید	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰	%۱۰۰
درصد									

بحث و نتیجه گیری

وضعیت موجود دانشکده های تربیت بدنی از ابعاد مختلفی چون نیروی انسانی، تجهیزات و تأسیسات مورد بررسی قرار گرفت. در این پژوهش جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشکده های تربیت بدنی کشور بود. نمونه آماری از دانشجویان بر اساس فرمول برآورد حجم نمونه به طریق تصادفی سیستماتیک انتخاب گردید. با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته که اعتبار و پایایی آن طبق اصول علمی سنجیده شد و اطلاعات لازم به دست آمد. اطلاعات به دست آمده در صورت امکان با نتایج حاصل شده از تحقیقات دیگر مقایسه گردید. از یافته های تحقیق و گزارش پاسخ پرسش های ویژه تحقیق، می توان نتایج ذیل را استخراج نمود:

۱- دانشکده های تربیت بدنی کشور از نظر نیروی انسانی با مشکل و کمبود مواجه هستند. به طوری که یافته های تحقیق نشان می دهد، نیروی انسانی در اغلب دانشکده ها در سطح مربی قرار دارد و

شاید یکی از دلایل کم تحرکی اعضای هیأت علمی، سطح معلومات باشد. همان‌گونه که نتایج نشان می‌دهد، مدارج تحصیلی و علاقه به تتبع و تحقیق رابطه وجود دارد. لازم به ذکر است که این وضع در دانشکده‌های با سابقه کمتر است.

۲- دانشکده‌های تربیت‌بدنی، با مشکلات مالی و کمبود بودجه و اعتبار روبرو هستند. به طوری که نتایج تحقیق نشان می‌دهد، اکثر دانشکده‌های تربیت‌بدنی از امکانات استاندارد شده در رابطه با آموزش‌های عملی و منابع مربوط به علوم نظری در سطح کیفی بالاتری قرار ندارند. ضعف توان مالی اجازه تجهیز بیشتر و بهتر را به دانشکده‌های تربیت‌بدنی نمی‌دهد.

۳- ضعف کیفی نیروی انسانی و منابع مالی موجبات ضعف کیفیت دانشکده‌های تربیت‌بدنی را فراهم نموده است. از جایی که دو رکن عمده اجرای برنامه مربوط به منابع، مختص برنامه است. بنابراین دخالت این دو مورد را در کاهش کیفی دانشکده‌های تربیت‌بدنی می‌توان قاطعانه یادآور شد.

۴- انگیزش و علاقه تحصیلی دانشجویان رشته تربیت‌بدنی قابل توجه است. هر چند دانشجویان رشته تربیت‌بدنی از طریق گزینش سراسری در مرحله اول انتخاب می‌شوند، شاید مرحله دوم گزینش که صرفاً بر سنجش توان جسمانی داوطلبان متکی است، در گزینش بهترین‌ها دخالت داشته باشد که این مسئله مستلزم تحقیق دیگری است. از جایی که انگیزه در هر کاری موجبات بالا رفتن روحیه فرد می‌شود، از این رو دانشجویان دانشکده‌های تربیت‌بدنی هر آینه از آموزش کارآمد و اثر بخش بهره‌مند می‌شوند، می‌توانند به عنوان نیروی انسانی مؤثر و مفید به حساب آیند.

۵- اغلب دانشکده‌های تربیت‌بدنی از لحاظ امکانات آموزشی بویژه آموزش‌های عملی و امکانات بهداشتی در وضعیت مناسبی قرار ندارند. این نقصانی در سطح کیفی آموزش در دانشکده‌های تربیت‌بدنی تأثیر سویی به جا می‌گذارد. *تال جامع علوم انسانی*

۶- از لحاظ کمی، تعداد مدرسان دارای مدرک کارشناسی ارشد و دکتری نسبت به تعداد دانشجویان رشته تربیت‌بدنی با توجه به استانداردهای بین‌المللی همخوانی ندارد.

با توجه به یافته‌های تحقیق، پژوهشگر اذعان دارد که کیفیت دانشکده‌های تربیت‌بدنی کشور از لحاظ تربیت نیروی انسانی کارآمد و ماهر در زمینه تربیت‌بدنی و ورزش در سطوح متفاوتی قرار دارد که در این امر علاوه بر توانایی و سابقه دانشکده‌ها، عوامل تأثیرگذار دیگری می‌تواند دخالت داشته باشد، از آن جمله می‌توان منطقه جغرافیایی را نام برد. با امید به اینکه دانشکده‌های تربیت‌بدنی بتوانند به رسالت سنگین خود که همانا تعلیم و تربیت افراد متخصص و متعهد در حیطه تربیت‌بدنی و علوم ورزشی است

جامه عمل بپوشانند.

پیشنهادها

- ۱- نحوه پذیرش و گزینش داوطلبان تحصیل در رشته تربیت بدنی، مورد تجدید نظر کامل و اساسی قرار گیرد تا داوطلبان شایسته در دو بعد علمی و عملی یا مهارتی جذب این رشته شوند.
- ۲- پذیرش دانشجو با توجه به نسبت اعضای هیأت علمی، تجهیزات و تأسیسات آموزشی و ورزشی بودجه و منابع مالی و سایر الزامات صورت گیرد.
- ۳- به منظور از بین رفتن تفاوت های کیفی و کمی موجود در دانشکده های تربیت بدنی، توجه یکسانی به عمل آید تا فارغ التحصیلان دانشکده ها از شرایط متناسب و یکسان بهره مند گردند.
- ۴- برای رفع مشکلات آموزشی، اقتصادی و معیشتی و غیره دانشجویان پیشنهاد می شود که مسئولان و برنامه ریزان در این باره چاره اندیشی اساسی نموده و نیازهای اولیه و فیزیولوژیک آنان را مرتفع نمایند.
- ۵- برای ارتقای سطح کمی و کیفی دانشکده های تربیت بدنی، می باید سرمایه گذاری ویژه ای انجام شود. علاوه بر این، ضرورت تقویت آن و دفع عواملی که موجبات تضعیف یا نفی رسالت آن را فراهم می آورد، امری است خطیر و حساس و مسئولیت آن متوجه مراجع ذی ربط می باشد.
- ۶- در مورد برنامه های آموزشی و درسی دانشجویان نیز بهتر است یک بازنگری اساسی در سرفصل دروس، تعداد دروس و واحدهای عملی و نظری صورت گیرد.
- ۷- پیشنهاد می شود که با توجه به نوع دیپلم دانشجویان، آنها را به یکی از گرایش های مدیریت، فیزیولوژی و روان شناسی و در صورت امکان به سایر گرایش های احتمالی سوق داد.
- ۸- با توجه به اینکه بیش از ۸۰ درصد دانشجویان خواستار دایر شدن واحد روش تحقیق و سیمتار در تربیت بدنی شده اند، امید است مسئولان و برنامه ریزان این درخواست به حق و منطقی دانشجویان را اجابت نمایند.
- ۹- پیشنهاد می شود که ۱ یا ۲ واحد تحت عنوان "آشنایی با وسایل آزمایشگاه علوم ورزشی" در جدول دروس انتخابی منظور شود تا دانشجویان رشته تربیت بدنی با وسایل اساسی و ضروری آزمایشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی آشنایی حاصل نمایند.
- ۱۰- یافته های تحقیق با استفاده از شاخص ضریب ژینی و منحنی لورنز نشان می دهد که بین

تعداد دانشجویان و میزان تجهیزات و تأسیسات آموزشی و ورزشی در برخی از دانشکده‌های تربیت بدنی تناسب منطقی وجود ندارد (نسبت به خط تعادل)، بنابراین می‌توان چنین استنباط نمود که با پذیرش دانشجویان رشته تربیت بدنی در هر سال تحصیلی، بدون توجه جدی به افزایش کمی و کیفی تجهیزات و تأسیسات ورزشی و آموزشی، دانشکده‌های مورد نظر هر سال از خط تعادل دورتر می‌شوند. برای مهار نسبی این معضل بهتر است پذیرش دانشجو به طور متناوب صورت گیرد، یا اینکه مسئولان دانشکده‌های تربیت بدنی می‌باید در برنامه‌ریزی جهت برآورد تعداد دانشجو برای سال‌های آینده، همزمان با افزایش کمی و کیفی تجهیزات و تأسیسات آموزشی و ورزشی به طور جدی عنایت داشته باشند.

1- Gini Coefficient

2- Lorenz Curve

3- Equilibrium line

4- General linear Interaction Model

5- Logit

منابع و مأخذ

- ۱- الوانی، سیدمهدی. "مدیریت عمومی". چاپ ششم، نشر نی، تهران، ۱۳۷۸.
- ۲- بازرگان، عباس. "مقدمه‌ای بر ارزیابی آموزشی و الگوهای آن"، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
- ۳- بولا، هریس. "ارزیابی آموزشی و کاربرد آن". ترجمه عباس بازرگان، مرکز نشر دانشگاهی، تهران، ۱۳۷۸.
- ۴- سیف، علی اکبر. "اندازه‌گیری و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی"، انتشارات آگاه، تهران، ۱۳۷۸.
- ۵- سیگل، سیدنی. "آمار غیر پارامتری برای علوم رفتاری"، ترجمه یوسف کریم، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ۱۳۷۲.
- ۶- کومبز، فیلیپ. "برنامه آموزشی چیست؟"، ترجمه برهان منش، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۶.
- ۷- کوهن، لوئیس. "آمار در علوم تربیتی و تربیت بدنی". ترجمه علی دلاور، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ۱۳۷۷.
- ۸- لترنر، سی. جی. "برنامه‌ریزی و مدیریت (روش پرت)", ترجمه جمشید جهمی، اطلاعات، تهران، ۱۳۷۵.
- ۹- گرونلند، نرمان. "هدف‌های رفتاری برای تدریس و ارزشیابی". ترجمه صفوی، انتشارات

رشد، تهران، ۱۳۷۸.

۱۰- گروه مشاوران یونسکو. "فرآیند برنامه ریزی آموزشی"، ترجمه فریده مشایخ، انتشارات

مدرسه، تهران، ۱۳۷۸.

۱۱- پیوست قانون اول توسعه اقتصادی و اجتماعی ایران، ۱۳۷۲-۱۳۶۸.

۱۲- سالنامه و آمار وزارت معارف، ۱۳۱۷-۱۳۱۵، تهران.

۱۳- سازمان برنامه و بودجه کشور، "موازین فنی ورزشگاه ها"، تهران، ۱۳۷۲.

۱۴- کیامنش، علیرضا. "آشنایی با الگوی ارزشیابی" فصلنامه تعلیم و تربیت، تهران، ۱۳۶۹.

۱۵- نشریه ورزش دانشگاه انقلاب، شماره های ۸۱، ۸۷ و ۸۸، تیرماه ۱۳۷۲.

16- Chelladurai, Packianathan, "Human Resource Management in Sport and Recreation". Human Kinetics, 1999.

17- Parks Janet B (and others) "Contemporary Sport Management". Human Kinetics, U.S.A, 1998.

18- Mason, Jennifer, Qualitative Researching, Sage, London, 1997.

19- Singer, Marc, "Human Resource Management", PWS-Kent P.C. Boston, 1990.

20- Willgoose , Carl. "The Curriculum in Physical Education", Printice - Hall, Englewood, New Jersey, 1994.

پروفیسر شگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی